

Sygn. akt X GC 920/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2016 roku

Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie X Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Grzegorz Urbanik
Protokolantka:	sekretarz sądowy I. S.

po rozpoznaniu w dniu 12 kwietnia 2016 r. w Szczecinie

sprawy z powództwa Gmina K.

przeciwko (...) spółce akcyjnej w Ł.

przy udziale interwenienta ubocznego Przedsiębiorstwa (...) spółki akcyjnej w S. w upadłości likwidacyjnej

o zapłatę

1. Oddała powództwo.
2. Zasądza od powódki Gminy K. na rzecz pozwanej (...) spółki akcyjnej w Ł. koszty procesu w kwocie 3.617 zł (trzy tysiące sześćset siedemnaście złotych), w tym kwotę 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.
3. Zasądza od powódki Gminy K. na rzecz interwenienta ubocznego Przedsiębiorstwa (...) spółki akcyjnej w S. w upadłości likwidacyjnej koszty procesu w kwocie 4.319 zł (cztery tysiące trzysta dziewiętnaście złotych), w tym kwotę 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt X GC 920/15

UZASADNIENIE

Sprawa została rozpoznana w postępowaniu zwykłym

Powódka Gmina K. wniosła pozew przeciwko (...) spółce akcyjnej w Ł. o zapłatę kwoty 70.186,48 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 7 sierpnia 2014 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów procesu.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że w dniu 19 czerwca 2013 r. zawarła z Przedsiębiorstwem (...) spółką akcyjną w S. umowę nr (...), której przedmiotem było wykonanie robót budowlanych związanych z przebudową wraz ze zmianą sposobu użytkowania budynku biurowego służb granicznych na budynek wielorodzinny z lokalami mieszkalnymi w R. za wynagrodzeniem w wysokości 1.403.729,68 zł brutto. Umowa została zawarta w następstwie przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Obowiązkiem wykonawcy było przedstawienie zabezpieczenia roszczeń wynikających z umowy. Wykonawca wybrał zabezpieczenie w postaci gwarancji ubezpieczeniowej. Powódka

powołała się na pkt 2 gwarancji, w którym pozwany zagwarantował nieodwołalnie i bezwarunkowo zapłatę powódce kwoty do wysokości 70.186,48 zł z tytułu kar umownych wynikających z niewykonania lub nienależytego wykonania przez wykonawcę kontraktu. Na podstawie punktu 4 i 6 gwarancji zapłata ww. należności powinna nastąpić w terminie 30 dni od daty otrzymania od powódki pisemnego wezwania do zapłaty wraz z załącznikami w następującej postaci:

- oświadczenia, że wykonawca mimo pisemnego wezwania do zapłaty kary umownej nie zaspokoił roszczeń powódki oraz że żądana kwota jest należna z tytułu udzielonej gwarancji;
- dokument poświadczający umocowanie osób podpisujących wezwanie do działania w imieniu beneficjenta.

Dalej powódka wskazała, że z przyczyn zależnych od wykonawcy (pogorszenie sytuacji ekonomicznej) na początku roku 2014 wstrzymał się on z wykonywaniem prac. Z racji takiego opóźnienia w wykonaniu umowy ostatecznie powódka odstąpiła od umowy i naliczyła wykonawcy kary umowne w wysokości 140.372,97 zł. Następnie powódka wystąpiła do pozwanego o zapłatę maksymalnej kwoty objętej gwarancji tj. 70.186,46 zł zgodnie z warunkami udzielonej gwarancji ubezpieczeniowej. Pozwany mimo upływu 30 dni nie spełniły świadczenia. Strona pozwana odmówiła wypłaty świadczenia – sumy gwarancyjnej, ponieważ według wykonawcy nie zaistniały podstawy do odstąpienia od umowy, a tym samym do naliczania kar umownych.

W dalszej części uzasadnienia pozwu powódka wyraziła przekonanie o niesłuszności stanowiska strony pozwanej, a także scharakteryzowała instytucję gwarancji ubezpieczeniowej. Powódka wyraziła przekonanie, że rzeczywistą przyczyną odmowy wypłaty sumy gwarancyjnej była zła kondycja finansowa wykonawcy.

W dniu 12 maja 2015 r. referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym Szczecin – Centrum w Szczecinie wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym (sygn. akt X GNe 123/15).

Pozwany (...) spółka akcyjna w Ł. wniósł sprzeciw od nakazu zapłaty, w którym wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Nadto strona pozwana wniosła o zawiadomienie o toczącym się postępowaniu i wezwanie do wzięcia w nim udziału Przedsiębiorstwo (...) spółkę akcyjną w upadłości likwidacyjnej w S..

Strona pozwana przyznała, że znaczna części okoliczności faktycznych jest bezsporna. Kwestionując roszczenie pozwany w pierwszej kolejności podniósł, że wezwanie do zapłaty nie zawierało elementów jakie wymagały zapisy gwarancji ubezpieczeniowej. Pozwany zacytował treści pkt 6 gwarancji i z powyższego wywiódł, że złożone przez Gminę K. zawiadomienie o powstaniu roszczenia na podstawie udzielonej gwarancji opatrzone było brakami formalnymi w zakresie przywołanego powyżej pkt 6 lit. a) gwarancji. Pozwany wskazał, że jednym z warunków zapłaty przez gwaranta było doręczenie mu w okresie obowiązywania gwarancji tj. do dnia 17 lipca 2014 r., wezwania do zapłaty zawierającego stosowne oświadczenia beneficjenta. Pozwany zaakcentował, że we wezwaniu do zapłaty brak było oświadczenia powódki, że zobowiązany „pomimo pisemnego wezwania, nie wykonał lub nienależycie wykonał kontrakt objęty gwarancją (...)”. Pozwany nie zgodził się z treścią pozwu, że warunkiem realizacji gwarancji było oświadczenie powódki, że „wykonawca mimo pisemnego wezwania do zapłaty kary umownej nie zaspokoił roszczeń powódki oraz że żądana kwota jest należna z tytułu udzielonej gwarancji”. Literalne brzmienie i prawidłowa wykładnia ww. postanowienia winna prowadzić do wniosku, że powódka na podstawie pkt 6 lit a) warunków gwarancji winna złożyć łącznie trzy oświadczenia wskazujące, że zobowiązany: 1) pomimo pisemnego wezwania, nie wykonał lub nienależycie wykonał kontrakt objęty gwarancją i 2) pomimo pisemnego wezwania nie uiścił wymagalnych kar umownych oraz że 3) żądana kwota jest należna z tytułu niniejszej gwarancji.

Pozwany wyraził przekonanie, że przywołane wymogi formalne gwarancji rozumieć należy literalnie. Ponadto argumentował, że przewidziane w pkt 6 gwarancji wymogi formy i treści nie mogą być uznane za wygórowane, utrudniające realizację uprawnień powódki. Niezależnie od tego, strona pozwana podniosła, że nawet dołączone do pozwu pisma kierowane do dłużnika nie spełniają wymogu wynikającego z gwarancji.

Niezależnie od wyżej przywołanych przyczyn, zdaniem strony pozwanej powództwo winno ulec oddaleniu także z tej przyczyny, że powódka nie miała prawa do odstąpienia od umowy. Powołując się na treść pism załączonych do pozwu pozwany wywiódł, że przed złożeniem oświadczenia o odstąpieniu od umowy nie istniała obawa niedotrzymania umownego terminu wykonania zobowiązania. Następnie pozwany szeroko argumentował, że to z winy powódki nie doszło do wykonania przedmiotu umowy.

Interwenient uboczny po stronie pozwanej Przedsiębiorstwo (...) spółka akcyjna w upadłości likwidacyjnej w S. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na rzecz interwenienta ubocznego kosztów postępowania według norm przepisanych.

Zdaniem interwenienta ubocznego, żądanie pozwu nie jest zasadne, ponieważ to on pierwszy pismem z dnia 13 czerwca 2014 r. odstąpił od umowy i naliczył odpowiednie kary umowne, a zatem odstąpienie od umowy Gminy K. było nieskuteczne, podobnie jak naliczanie kary umownej.

Ponadto interwenient uboczny powołując się na informację od S. P. podniósł, że nie wszystkie prace wykonane przez spółkę (...) zostały zafakturowane i rozliczone. Interwenient uboczny wyraził przekonanie, że wartość tych robót określi powołany w sprawie biegły sądowy.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 19 czerwca 2013 r. Gmina K. (dalej również jako zamawiający), po przeprowadzeniu przetargu w ramach zamówień publicznych, zawarła z Przedsiębiorstwem (...) spółką akcyjną w S. (dalej również jako wykonawca) umowę nr (...), której przedmiotem było wykonanie robót budowlanych związanych z przebudową oraz ze zmianą sposobu użytkowania budynku biurowego służb granicznych na budynek wielorodzinny z lokalami mieszkalnymi w R., za wynagrodzeniem w wysokości 1.403.729,68 zł brutto.

W § 13 umowy strony przewidziały umowne prawo do odstąpienia od umowy.

Zgodnie z ust. 1 § 13 zamawiającemu przysługiwało prawo odstąpienia od umowy:

- 1) w razie wystąpienia istotnej zmiany okoliczności powodującej, że wykonanie umowy nie leży w interesie publicznym czego nie można było przewidzieć w chwili zawarcia umowy,
- 2) zostanie ogłoszona upadłość lub rozwiązanie firmy wykonawcy,
- 3) zostanie wydany nakaz zajęcia majątku wykonawcy,
- 4) wykonawca nie rozpoczął robót bez uzasadnionych przyczyn oraz nie kontynuuje ich pomimo wezwania zamawiającego złożonego na piśmie,
- 5) wykonawca przerwał realizację robót i przerwa trwa dłużej niż miesiąc.

Z kolei wykonawcy na podstawie § 13 ust. 2 umowy przysługiwało prawo odstąpienia od umowy jeżeli:

- 1) zamawiający nie wywiązuje się z obowiązku zapłaty rachunków, mimo dodatkowego wezwania, w terminie trzech miesięcy od upływu terminu na zapłatę rachunków określonych w umowie, jeżeli zamawiający nie zawiadomił wykonawcy o piśmie wstrzymania robót ze względu na brak środków finansowych,
- 2) zamawiający odmawia bez uzasadnionej przyczyny odbioru robót lub odmawia podpisania protokołu odbioru.

W ust. 3 § 13 umowy strony ustaliły, że odstąpienie od umowy winno nastąpić na piśmie i powinno zawierać uzasadnienie.

Bezsporne, a nadto:

- umowa nr (...) z dnia 19 czerwca 2013 r. wraz z aneksami k. 13 – 21.

Obowiązkiem wykonawcy było również wniesienie zabezpieczenia roszczeń mogących powstać wobec niego z wyżej wskazanej umowy. W tym celu spółka (...) zawarła z (...) spółką akcyjną w Ł. umowę o udzielenie gwarancji ubezpieczeniowej, która została następnie przedstawiona Gminie K., która zaakceptowała taki sposób zabezpieczenia.

Bezsporne

(...) spółka akcyjna w Ł. wystawiła dokument zatytułowany „Gwarancja ubezpieczeniowa należytego wykonania kontraktu nr (...) z dnia 17 czerwca 2013”. Beneficjentem była Gmina K., zobowiązanym Przedsiębiorstwo (...) S.A. w S., a gwarantem ubezpieczyciel.

W pkt 1 w zw. z 2 gwarancji, ubezpieczyciel zagwarantował nieodwołalnie i bezwarunkowo na zasadach określonych w niniejszej gwarancji zapłatę beneficjentowi należność z tytułu wymagalnych kar umownych wynikających z niewykonanie lub nienależytego wykonania przez zobowiązanego kontraktu do kwoty 70.186,48 zł.

W pkt 3 gwarancji wskazano, że jest ona ważna od dnia 17 czerwca 2013 r. do dnia 17 lipca 2014 r. Beneficjent zgodnie z gwarancją zobowiązany był do zgłoszenia żądania zapłaty z gwarancji w terminie obowiązywania gwarancji, pod rygorem odmowy zapłaty przez Ubezpieczyciela gwarantowanego świadczenia.

W pkt 6 gwarancji wskazano jakie elementy winno zawierać wezwanie do zapłaty:

a) pisemne oświadczenie, że zobowiązany, pomimo pisemnego wezwania, nie wykonał lub nienależycie wykonał kontrakt objęty gwarancją i nie uiścił wymagalnych kar umownych oraz, że żądana kwota jest należna z tytułu niniejszej gwarancji,

b) dokumenty poświadczające umocowanie osób podpisanych pod wezwaniem do zapłaty (np. aktualny wypis z KRS).

Pkt 8 gwarancji stanowił, że wezwanie do zapłaty nie spełniające wymogów określonych w pkt 5 i 6 niniejszej gwarancji jest bezskuteczne. Tylko kompletne wezwanie do zapłaty – w świetle postanowień gwarancji – otrzymane przez Gwaranta w okresie ważności niniejszej gwarancji mogło powodować obowiązek wypłaty gwarantowanych należności.

Dowód:

- dokument gwarancji k. 23.

Pismem z dnia 23 czerwca 2014 r., otrzymanym przez spółkę (...) w dniu 25 czerwca 2014 r., Gmina K. odnosząc się do otrzymanego pisma wykonawcy z dnia 13 czerwca 2014 r. dotyczącego odstąpienia od m.in. umowy z dnia 19 czerwca 2013 r. nr (...), oświadczyła, że odrzuca w całości złożone oświadczenie jako nie znajdujące całkowicie uzasadnienia w stanie prawnym i faktycznym. W dalszej części pisma zamawiający zakwestionował twierdzenia wykonawcy dotyczące przedstawienia nieprawidłowej dokumentacji projektowej. Ponadto, Gmina K., w tym samym piśmie, powołując się na opóźnienie w wykonaniu przedmiotu zamówienia oraz istnienie prawdopodobieństwa ukończenia w czasie umówionym tj. do 30 listopada 2014 r., na podstawie art. 635 k.c. oświadczyła, że odstępuje od umowy z dnia 19 czerwca 2014 r. nr (...).

Gmina K. wystawiła dwie noty księgowe, z czego nota księgowa nr (...) z dnia 24 czerwca 2014 r. na kwotę 140.372,97 zł tytułem kar umownych z powodu odstąpienia od umowy nr (...) z dnia 19 czerwca 2013 r. z winy wykonawcy.

Dowód:

- pismo powódki z dnia 23 czerwca 2014 r. k. 24 – 27,

- nota księgowa nr (...) z dnia 24 czerwca 2014 r. k. 28.

W dniu 1 lipca 2014 r. w obecności jedynie przedstawiciela zamawiającego – Gminy K. został sporządzony protokół przejęcia placu budowy.

Dowód:

- protokół przejęcia placu budowy z dnia 1 lipca 2014 r. k. 30.

Pismem z dnia 3 lipca 2015 r. Wójt Gminy K. wezwał do zapłaty (...) spółkę akcyjną w Ł..

W treści pisma Gmina K. oświadczyła, że zobowiązany – Przedsiębiorstwo (...) S.A., nie wykonał kontraktu i pomimo pisemnego wezwania do zapłacenia kary umownej w kwocie 140.372,97 zł, z tytułu odstąpienia winy wykonawcy od umowy i niewykonania kontraktu pod nazwą „Przebudowa wraz ze zmianą sposobu użytkowania budynku służb granicznych na budynek wielorodzinny z lokalami mieszkalnymi w R.” (umowa nr (...)) objętego gwarancją, zobowiązany nie zaspokoił roszczeń w żadnym stopniu.

Gmina K. wyjaśniła, że żąda od gwaranta zapłaty z sumy gwarancyjnej należnej Gminie do wysokości świadczenia objętego gwarancją, to jest 70.186,48 zł.

- pismo powódki – wezwanie do zapłaty k. 50 – 54.

W dniu 8 lipca 2014 r. Przedsiębiorstwo (...) S.A. w S. wystawiło notę księgową nr (...) obciążającą Gminę K. na kwotę 140.372,97 zł tytułem kar umownych z powodu nie dostarczenia dokumentacji umowy nr (...) z dnia 19 czerwca 2013 r.

Dowód:

- nota księgową nr (...) z dnia 8 lipca 2014 r. k. 107.

Ubezpieczyciel decyzją z dnia 4 września 2014 r., doręczoną Gminie K. w dniu 19 września 2014 r., odmówił wypłaty odszkodowania.

W uzasadnieniu decyzji Towarzystwo (...), powołując się na zgromadzoną dokumentację oraz stanowisko zobowiązanego, podważyło zasadność odstąpienia od umowy jak również zasadność i legalność nałożenia na spółkę (...) kar umownych. Powołując się na stanowisko zobowiązanego gwarant podniósł, że powodem przerwania prac realizowanych w ramach kontraktu będącego przedmiotem gwarancji był brak dokumentacji wykonawczej skorygowanej o ujawnione wymiary dochodzące do 10 cm, które stanowiły istotną różnicę w wykonawstwie. Za powyższą okoliczność – zdaniem gwaranta – odpowiadała Gmina K. i była ona przyczyną niedotrzymania warunków umowy.

Dowód:

- decyzja pozwanego z dnia 4 września 2014 r. k. 55 – 56.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się niezasadne.

Powódka Gmina K. dochodziła od pozwanego (...) spółki akcyjnej w Ł. świadczenia wynikającego z wystawionej przez pozwanego gwarancji ubezpieczeniowej z dnia 17 czerwca 2013 r.

Dokonując ustaleń faktycznych i oceny prawnej Sąd oparł się na dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy, która miała zasadnicze znaczenie dla oceny zgłoszonego roszczenia. Dowody z dokumentów nie budziły zastrzeżeń Sądu co do ich rzetelności, czy też legalności, również żadna ze stron nie podnosiła w tym zakresie zarzutów. Sąd doszedł również do przekonania, że przeprowadzone dowody z zeznań świadków nie miały zasadniczego wpływu dla oceny

zgłoszonego roszczenia. Jako nieprzydatny Sąd uznał również zawnioskowany dowód z opinii biegłego, o czym będzie szerzej niżej.

Nie było pomiędzy stronami sporu co do faktu wystawienia gwarancji, a także co do zakresu gwarancji tj. objęcia przez pozwanego ochroną ubezpieczeniową niewykonania lub niewykonania umowy o nr (...) z dnia 19 czerwca 2013 r. łączącej powódkę Gminę K., jako zamawiającego, z Przedsiębiorstwem (...) spółką akcyjną w S., jako wykonawcą.

Spór pomiędzy stronami zasadzał się na dwóch zasadniczych kwestiach, przy czym w przekonaniu Sądu jedynie jedna z tych kwestii miała charakter istotny dla oceny zgłoszonego roszczenia. Pozwany w pierwszej kolejności wyeksponował zarzut dotyczący prawidłowości realizacji przez powódkę uprawnienia do otrzymania świadczenia wynikającego z gwarancji ubezpieczeniowej tj. kwoty 70.186,48 zł. W tym zakresie pozwany argumentował, że powódka nie wypełniła przewidzianych w gwarancji warunków do wypłaty zagwarantowanego świadczenia.

Ponad ten zarzut, strona pozwana oraz występujący po jej stronie interwenient uboczny zakwestionowali roszczenie również z tej przyczyny, że ich zdaniem za niewykonanie przedmiotu umowy odpowiada Gmina K., co też miało stanowić przyczynę odstąpienia od umowy przez wykonawcę.

Przed przejściem do omówienia obu zarzutów, które stanowiły oś sporu, wyjaśnienia wymaga podstawa prawna zgłoszonego roszczenia. Już na wstępie zauważyć jednak należy, że wszystkie strony procesu nie miały wątpliwości co do tego, że podstawą prawną roszczenia jest zobowiązanie pozwanego wynikające z gwarancji ubezpieczeniowej. Zarówno powódka jak i pozwany, powołując się na dorobek literatury i orzecznictwa, szeroko przedstawiali charakter prawny gwarancji ubezpieczeniowej, zaś ich stanowiska w tym zakresie były co do zasady zbieżne. Nie ma zatem potrzeby szczegółowego wyjaśnienia istoty gwarancji ubezpieczeniowej.

Na potrzeby pisemnych motywów rozstrzygnięcia wskazać należy, że instytucja gwarancji ubezpieczeniowej nie została w sposób kompleksowy uregulowana. Ustawodawca w art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej wymienił ją w katalogu czynności ubezpieczeniowych. Dla scharakteryzowania tejże instytucji niezbędny wydaje się odwołanie do dorobku orzecznictwa. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 kwietnia 1996 r. (II CKN 38/96, OSNC 1996/9/122) wyjaśnił, że przedmiotem działalności zakładów ubezpieczeń może być także udzielanie przez te zakłady gwarancji samoistnych, nieodwoławalnych, bezwarunkowych i płatnych na pierwsze żądanie. W uchwale pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 1995 r. (III CZP 166/97, OSNC 1995/10/135) podniesiono, że samoistność gwarancji oznacza istnienie abstrakcyjnej więzi prawnej pomiędzy wystawcą gwarancji (gwarantem) a jej odbiorcą (beneficjentem, gwarantariuszem), niezależnej od stosunku podstawowego łączącego ubezpieczyciela ze zleceniodawcą gwarancji oraz niezależną od stosunku prawnego łączącego beneficjenta ze zleceniodawcą. Zobowiązanie wynikające z udzielenia gwarancji ma charakter nieakcesoryjny, tj. nie jest uzależnione od stanu realizacji pierwotnego zobowiązania, inaczej mówiąc zakres świadczenia gwaranta nie jest uzależniony od zakresu zobowiązania ciążącego na zleceniodawcy gwarancji. Wymaga dodania, że udzielenie gwarancji nieodwoławnej, bezwarunkowej i na pierwsze żądanie prowadzi do powstania silnej i stabilnej więzi prawnej, w ramach której odpowiedzialność gwaranta nie jest uzależniona od żadnego zdarzenia przysłego i niepewnego (warunku w rozumieniu art. 89 k.c.), a gwarant zapewnia uprawnionemu wypłatę umówionej sumy od razu po zgłoszeniu przez niego stosownego żądania. W praktyce gwarancja ubezpieczeniowa udzielana jest zazwyczaj na zlecenie dłużnika (kontrahenta) w celu wzmocnienia węzła obligacyjnego. Udzielenie takiej gwarancji służy z reguły ustanowieniu na rzecz uprawnionego zabezpieczenia jego wierzytelności z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Instytucja ukształtowana w praktyce życia gospodarczego występuje wielokrotnie w relacjach z zakresu umów budowlanych (wyrok Sąd Apelacyjny w Poznaniu z dnia 11 stycznia 2006 r., I ACa 761/05, OSA 2007/5/16).

Istotny jest to, że beneficjent może domagać się spełnienia stosownego świadczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela po złożeniu mu oświadczenia o odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie (tzw. pierwsze żądanie). Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 marca 2005 r. (IV CSK 112/05) złożenie żądania zapłaty o odpowiedniej treści i

z odpowiednimi dokumentami w przewidzianym w umowie gwarancji czasie od powstania wypadku gwarancyjnego oraz w okresie ważności gwarancji może być jedną z przesłanek powstania odpowiedzialności gwaranta.

Spór pomiędzy stronami sprowadził się przede wszystkim do kwestii spełnienia przez powódkę warunków gwarancji. W konsekwencji obowiązkiem Sądu była interpretacja (wykładnia) postanowień gwarancji w zakresie wymogów wezwania do zapłaty, jakie powódka miała skierować do pozwanego w celu otrzymania wypłaty świadczenia z tytułu udzielonej przez pozwanego gwarancji ubezpieczeniowej.

Na tym tle istniała zasadnicza rozbieżność pomiędzy stronami. Postanowienia gwarancji w pkt 6 przewidywały obowiązek dołączenia:

- pisemne oświadczenie, że zobowiązany, pomimo pisemnego wezwania, nie wykonał lub nienależycie wykonał kontrakt objęty gwarancją i nie uiścił wymagalnych kar umownych oraz, że żądana kwota jest należna z tytułu niniejszej gwarancji,
- dokumenty poświadczające umocowanie osób podpisanych pod wezwaniem do zapłaty (np. aktualny wypis z KRS).

Natomiast według powódki pisemne wezwanie do zapłaty wraz z załącznikami powinno mieć postać:

- oświadczenia, że wykonawca mimo pisemnego wezwania do zapłaty kary umownej nie zaspokoił roszczeń powódki oraz że żądana kwota jest należna z tytułu udzielonej gwarancji,
- dokument poświadczający umocowanie osób podpisujących wezwanie do działania w imieniu beneficjenta.

Powódka skierowała do pozwanego wezwanie do zapłaty z dnia 3 lipca 2014 r., w którym oświadczyła, że „Zobowiązany – Przedsiębiorstwo (...) S.A., nie wykonał kontraktu i pomimo pisemnego wezwania do zapłacenia kary umownej w kwocie 140 372,97 zł, z tytułu odstąpienia z winy wykonawcy od umowy i niewykonania kontraktu pod nazwą „Przebudowa wraz ze zmianą sposobu użytkowania budynku służb granicznych na budynek wielorodzinny z lokalami mieszkalnymi w R.” (umowa (...)) objętego gwarancją, Zobowiązany nie zaspokoił naszych roszczeń w żadnym stopniu” (k. 50).

Wezwanie skierowane przez Gminę K. nie zawierało elementu w postaci pisemnego oświadczenia, że zobowiązany, pomimo pisemnego wezwania, nie wykonał lub nienależycie wykonał kontrakt objęty gwarancją. Wykładnia postanowień gwarancji prowadzi do jednoznacznego wniosku, że przez pojęcie kontraktu należy rozumieć przedmiot umowy jakim była przebudowa wraz ze zmianą sposobu użytkowania budynku biurowego służb granicznych na budynek wielorodzinny z lokalami mieszkalnymi w R..

Nie spełnienie powyższego wymogu przez powódkę nie mogło skutkować powstaniem obowiązku wypłaty sumy gwarancyjnej przez pozwanego. Irrelevantna jest przy tym przyczyna na jaką powołał się pozwany w decyzji odmownej. Istotne jest to, że gwarant odmówił wypłaty świadczenia. Postanowienia gwarancji jako kształtująca obowiązki beneficjenta i gwaranta mają charakter prawnomaterialnym. Obowiązkiem spoczywającym na Sądzie była zatem ocena zachowania stron w aspekcie prawa umownego i stanowionego. Brak było również podstaw do wysnucia wniosku, że nie podniesienie w decyzji odmownej argument nie spełnienia warunku prawidłowego wezwania skutkowało niemożnością podniesienia zarzutu w tym zakresie na etapie sądowym.

Przywołane w pkt 6 gwarancji wymogi formy i treści wezwania do zapłaty nie mogą być uznane za wygórowane, czy też nazbyt formalistyczne. Po pierwsze, powódka nie powoływała się, że wymagania w zakresie elementów koniecznych wezwania do zapłaty był nadmierne. Po drugie, powódka stała na stanowisku, że wezwanie do zapłaty jakie skierowała do gwaranta spełniało warunki określone w gwarancji. Po trzecie, z racji charakteru prawnego gwarancji, a zatem możliwości żądania spełnienia świadczenia „na pierwsze żądanie”, wymóg złożenia oświadczenia w zakresie tego, czy wykonawca, pomimo pisemnego wezwania nie wykonał lub nienależycie wykonał kontrakt, jawi się element istotny wezwania do zapłaty. Ten element wezwania do zapłaty ma zasadnicze znaczenie dla zobowiązanego (gwaranta). Słusznie strona pozwana podniosła, że również załączone przez powódkę dokumenty nie spełniały powyższego

wymogu wezwania wykonawcy do wykonania kontraktu. Dopiero do pisma procesowego z dnia 7 grudnia 2015 r. strona powodowa załączyła pismo z dnia 11 grudnia 2013 r., w którym domagała się od spółki (...) złożenia deklaracji, czy wykonawca jest w stanie kontynuować roboty budowlane (k. 141). Niemniej również tego pisma nie sposób zakwalifikować jako jednoznaczne wezwanie do wykonania kontraktu, gdyby jednak tak je potraktować, to nie konwaliduje to niedostatku w postaci braku właściwego oświadczenia beneficjenta w treści wezwania do zapłaty.

Sąd stanął przed pytaniem, czy powyższe niedostatki w wezwaniu do zapłaty mogą wynikać z prawidłowej wykładni oświadczeń woli stron, która mogła doprowadzić do odmiennych wniosków niż literalna wykładnia postanowień dokumentu gwarancji. Co prawda, oświadczenie woli na dokumencie gwarancji zostało złożone jedynie przez stronę pozwaną, jednakże oświadczenie to zostało przyjęte i zaakceptowane przez powódkę jako właściwa forma zabezpieczenia wykonania robót budowlanych. Istotnym jest zatem jak strony winny rozumieć postanowienia gwarancji.

Przytoczenia wymagają w tym zakresie konkluzje jakie zostały zawarte w uzasadnieniu do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2013 r. (IV CSK 569/12), która to sprawa została rozpoznana na zbliżonym stanie faktycznym do niniejszej sprawy. Sąd Najwyższy wskazał, że wynikająca z art. 65 k.c. tzw. kombinowana metoda wykładni oświadczeń woli wymaga od sądu, przy dokonywaniu wykładni umowy, w pierwszej kolejności ustalenia znaczenia słów użytych w umowie przez strony dokonujące tej czynności prawnej. Sąd stwierdzając bowiem, że strony w sposób tożsamy rozumiały użyte w umowie sformułowania, ze względu na brzmienie art. 65 § 2 k.c. nakazującego w pierwszej kolejności badać zgodną wolę stron niż dosłowne brzmienie umowy, jest związany dokonaną przez nie zgodną interpretacją postanowień umowy. Dopiero w przypadku braku porozumienia stron co do rozumienia treści złożonych przez nie oświadczeń woli, do dokonania ich wykładni zastosowanie ma wynikająca z art. 65 k.c. dyrektywa interpretacyjna, nakazująca tłumaczyć oświadczenia woli tak, jak wymagają tego, ze względu na okoliczności, w których złożone zostały, zasady współżycia społecznego i ustalone zwyczaje. Dalej Sąd Najwyższy wskazał, że podstawową rolę przy wykładni oświadczeń woli złożonych w formie pisemnej stanowi dokument, w którym nadano określone brzmienie interpretowanym oświadczeniom woli. W procesie wykładni oświadczeń woli złożonych w formie pisemnej zasadnicze znaczenie należy zatem nadać językowym regułom znaczeniowym. Odwołanie się do reguł językowych – co należy podkreślić – ze względu na brzmienie art. 65 § 2 k.c., nie może jednak stanowić wyłącznej podstawy ustalenia sensu złożonych przez strony oświadczeń woli. W świetle art. 65 § 2 k.c. wykładnia umowy wymaga bowiem analizy zgodnego zamiaru stron i celu umowy, którą należy dokonywać z uwzględnieniem całego kontekstu oświadczeń badanych w aspekcie treści, jak i okoliczności w których zostały one złożone. Oznacza to zatem, że sąd, kierując się wynikającymi z art. 65 k.c. dyrektywami wykładni umowy, powinien brać pod uwagę nie tylko postanowienia spornego fragmentu umowy, lecz również uwzględniać inne związane z nim postanowienia umowy, a nawet kontekst faktyczny w którym projekt umowy sporządzono, jak również kontekst w którym umowę zawierano (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2004 r., sygn. akt IV CK 582/03). Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 stycznia 2005 r. (III CK 155/04), gwarant może podnosić zarzut niewypełnienia przez beneficjenta określonych w gwarancji obowiązków. Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że z uwzględnieniem reguł interpretacyjnych określonych w art. 65 k.c. należy ocenić, czy nałożone w gwarancji na beneficjenta obowiązki pozostają w związku z istotą tej gwarancji. Obowiązki beneficjenta powinny sprowadzać się do wykazania, że pomimo wezwania ubezpieczony nie spełnił swojego świadczenia, czemu służą np. wymóg dołączenia do wezwania oświadczenia, że zobowiązany swego obowiązku nie wykonał, dołączenie uwierzytelnionych kopii wezwań do zapłaty kierowanych do dłużnika czy innych dokumentów. Tymczasem powódka nie była nawet zobowiązany do wykazania, jakie wezwanie przesłała swojemu kontrahentowi, wymagane było od niego wyłącznie wskazanie, że wykonawca pomimo wezwania nie wykonał zobowiązania gwarantowanego przez ubezpieczyciela.

Dodać należy, że oświadczenie woli zawarte w gwarancji podlega wykładni według reguły z art. 65 § k.c., ale zaostżona odpowiedzialność gwaranta na pierwsze żądanie wymaga ścisłego tłumaczenia przesłanek formalnych (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 1999 r., II CKN 402/98, OSNC 2000/1/16; także M. Olechowski, Głosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 1999 r., II CKN 402/98, PUG 2000, z. 7-8, s. 17).

W przypadku gwarancji bezwarunkowej, nieodwołalnej, płatnej na pierwsze żądanie, właśnie zgłoszenie tegoż żądania aktualizuje zobowiązanie gwaranta, stanowi o jego wymagalności. Oznacza to, że zgłoszeniu przez uprawnionego żądania zapłaty należy przypisywać istotne dla wykonania zobowiązania znaczenie. Abstrakcyjność i nieakcesoryjność gwarancji powoduje, że gwarant nie bada merytorycznej słuszności żądania zapłaty i może podnosić wyłącznie zarzuty formalne, ale jednocześnie uzyskanie tak pewnego zabezpieczenia nakłada na beneficjenta konieczność ścisłego przestrzegania warunków formalnych nałożonych na żądanie zapłaty i towarzyszące mu ewentualnie dokumenty (M. Olechowski, op.cit., s. 18).

Żadna ze stron nie wniosowała o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron, czy też świadków na okoliczność znaczenia w jaki sposób strony rozumiały postanowienia gwarancji. Wykładania spornego uregulowania gwarancji ubezpieczeniowej w kontekście całego dokumentu, a także istoty gwarancji prowadzi do wniosku, że elementem koniecznym (mającym znaczenie dla gwaranta) było złożenie oświadczenia, że pomimo pisemnego wezwania, zobowiązany nie wykonał lub nienależycie wykonał kontakt objęty gwarancją. Wymóg zawarcia w wezwaniu powyższego oświadczenia miało swoje praktyczne znaczenie. Nie można bowiem wykluczyć, że uprawniony może realizować uprawnienia wynikające z gwarancji bez uprzedniego pisemnego wezwania do zapłaty. Zawarcie w wezwaniu do zapłaty powyższego oświadczenia w pewnym stopniu zabezpiecza gwaranta przed wypłatą nieusprawiedliwionego świadczenia.

Powyższego niedostatki w wezwaniu do zapłaty skierowanym przez powódkę doprowadził Sąd do wniosku, że powództwo jest niezasadne, czemu dał wyraz w pkt 1 wyroku.

Niezasadny natomiast okazały się zarzuty strony pozwanej oraz interwenienta ubocznego dotyczące braku realizacji umowy z przyczyn leżących po stronie powodowej. Nie powtarzając rozważań dotyczących istoty gwarancji ubezpieczeniowej, wystarczającym wydaje się stwierdzenie, że tego typu zarzutu nie mogły być przedmiotem badania w sprawie, w którym beneficjent domagał się realizacji świadczenia gwarancyjnego.

Uzupełniająco dodać należy, że powyższy zarzut mógłby być teoretycznie skuteczny, gdyby zostało wykazane, że Przedsiębiorstwo (...) S.A. w S. skutecznie złożyło oświadczenie o odstąpieniu od umowy. Skutkiem bowiem złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy jest odpadnięcie podstawy prawnej świadczenia ze skutkiem *ex tunc* (abstrahując od przypadków, w których strony umownie wyłączają ten skutek w przypadku umownego odstąpienia od umowy). Oznaczałoby to zatem, że również zobowiązanie gwaranta by odpadło z racji braku przedmiotu będącego przedmiotem zabezpieczenia. Gdyby zatem pozwany lub interwenient uboczny przedłożyli dowody z dokumentów świadczące o złożeniu skutecznego w sensie formalnym oświadczenia o odstąpieniu od umowy, to wówczas teoretycznie mógłby aktualizować się obowiązek badania zarzutów strony pozwanej w powyższym zakresie. Niemniej w niniejszej sprawie spółka (...) pismem z dnia 13 czerwca 2014 r., powołując się na § 4 pkt 2 umowy (postanowienie umowne dotyczyło obowiązku zamawiającego dostarczenia dziennika budowy, pozwolenia na budowę i projektu budowlanego i wykonawczego najpóźniej w dniu przekazania placu budowy), odstąpiła od umowy. Sąd w ustaleniach faktycznych przedstawił § 13 ust. 2 umowy, który przewidywał przypadki w jakich wykonawca był uprawniony do odstąpienia od umowy. Przyczyna na jaką powołał się wykonawca nie mogła zatem stanowić podstawy do umownego odstąpienia od umowy. Oświadczenia wykonawcy nie można było również uznać za skuteczne w ramach ustawowego prawa do odstąpienia, albowiem w świetle art. 491 § 1 k.c. odstąpienie od umowy powinno być poprzedzone wezwaniem do wykonania świadczenia pod rygorem odstąpienia od umowy. Takiego wezwania brak było w dokumentach zgromadzonych w aktach sprawy.

Z przywołanych przyczyn zarzut ten nie mógł odnieść zamierzonego rezultatu. Z tych też powodów Sąd zeznania świadków uznał za nieistotne, zaś zawnioskowany dowód z opinii biegłego jako nieprzydatny, czemu dał wyraz oddalając wniosek o przeprowadzenie tego dowodu.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. pozwany wygrał sprawę w całości zatem należał mu się zwrot całości poniesionych kosztów, które wyniosły 714 zł.

Pozwany w związku z procesem poniósł następujące koszty: wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 3.600 zł (na podstawie § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę ustanowionego z urzędu, opłatę od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.

Również interwenient uboczny miał prawo do zwrotu kosztów procesu na które składały się: wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 3.600 zł, opłata od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł oraz koszty opłaty sądowej od interwencji ubocznej w wysokości 702 zł.

Sygn. akt X GC 920/15 Dnia 12 maja 2016 roku

ZARZĄDZENIE

1. Odnotować.

2. Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć:

- pełnomocnikowi powódki,
- pełnomocnikowi pozwanego,
- pełnomocnikowi interwenienta ubocznego.

3. Akta przedłożyć z pismem lub za 30 dni.

SSR Grzegorz Urbanik

- celowo w treści pozwu inaczej przepisuje treść gwarancji (niepełną!),